

EVANG. EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Előfizetés díja:

Egész évre. . . 12 kor.
Fél évre. . . 6 „
Negyed évre . . 3 „
Egy szám ára 24 fill.

Felelős szerkesztő és kiadó:

V E R E S J Ó Z S E F.

Hirdetés díja:

Egész oldal . 16 kor.
Fél oldal . . . 8 „
Negyed oldal . 4 „
Ennél kisebb . 2 „
Bélyeg külön 60 fill

Gróf Zinzendorf Miklós Lajos.

(Kétszáz éves születésnapjához.)

Most, május 26-án van kétszáz éve, hogy az Isten kegyelmének egy kiválasztott edénye: gróf Zinzendorf Miklós Lajos született. Két század zajlott le már azóta s munkálkodásának nyoma megmaradt, fél millió követője körülbelül 100 egyházban vallja még most is azokat az elveket, a melyek megvalósítása által akarta hiveit a Krisztushoz vezetni.

Kora ifjúságától egyedüli vágya volt az Urat szolgálni, mint mondotta volt: csak egy passzióm van s az ő, meg ő. Keresztapja Spener Fülöp Jakab a pietismus hirneves megalapítója, a ki a gyermeket négy éves korában kézzel az Isten országa kibővítőjévé avatta. Nevelését tulajdonképpen nagyanyja vezette, a ki maga is pietistikus irányzatú nő volt. Ő nála tanulta meg már a gyermek azt, hogy boldogságát az Úrral való személyes benső összeköttetésében keresse és itt consolódott életének azon irányzata, a mely a szeretetteljes szív kegyes nyilvánulásaiban jutott érvényre. Megerősödött nála a pietistikus irány a Franke-féle nevelő intézetben úgy annyira, hogy fiatal szive égett a vágytól: dolgozni az Úrnak szőlőjében. Hason gondolkozású társaival már 15 éves korában alakított társulatot „a mustármag rendje“ czímmel, melynek tagjai kötelezték magukat, hogy Jézus tanaihoz hivek maradnak és életükön át iparkodnak az összes emberekkel jót tenni. Sőt báró Wattewille Frigyes barátjával oly értelmű szövetséget kötött, hogy minden igyekezetükkel előmozdítják a külmisziót.

A Krisztus iránti szeretet, mely az ifjú kebelben lánggra lobbant, nem aludt el a jog hallgatása közben sem, a mikor e czélből a witterbergi egyetemre ment, sőt még egyesek csipke-

dése megerősítette azt benne. Látó körét nagyban tágitotta az az utazás, a melyet jogi tanulmányainak bevégezte után megkezdett. Megismerkedett különféle nemzetekkel és azok vallási szokásaival s felébredt benne az a gondolat, hogy a létező válaszfalakat nem lehetne-e a Krisztusban való szeretet által ledönteni. Tett is ez irányban lépéseket, Párisban de Noailles bibornokkal személyes érintkezésbe lépett, hogy a róm. kath. egyházat nyerhesse meg czéljainak, irt a konstantinápolyi patriárkának, hogy a görög keleti egyházat is felszólítsa az egyesülés érdekében, de természetes dolog, ilyen nagyszabású mozgalmat nem tudott létesíteni. Nem is az volt a szerep, melyet neki az Úr szánt.

Utazásai végeztével családjá kivánságához kőpest Drezdában telepedett le ifjú nejével, mint udvari és jogügyi tanácsos, azonban a jog kiküldetése helyett inkább azon gondolkozott: mi módon vihető be az emberek szívébe Istennek országa. Termei azok számára, kik az evangéliomot szerették nyitva állottak s a nagy közönség meghódítására heti folyóiratot adott ki, a hol mint drezdai Sokrates mutatta be magát, ki embertársait oly útra akarja terelni, a melyen tartós megelégedést érhetnek el.

Zinzendorf tulajdonképeni munkássága azonban csak a herrenhuti gyülekezetben fejlődött ki a maga teljességében. 1722-ben a Morvaországból kiűzött cseh és morva atyafiak egy kis része a berthelsdorfi Zinzendorf-féle uradalomhoz fordult azon kérelemmel, hogy engedessék meg nekik az uradalom területén telepítvényt létesíteni. A gróf a folyamodvány sorsáról nem is értesült, megadták reá az engedelmet nagyanyja és a jószágigazgató. Dávid Keresztély és még két család a Berthelsdorf mellett levő Hutberg nevű hegyen telepedett s az első fejszecsapást a 84-ik Zsoltár

4-ik versével tették meg. A midőn Zinzendorf gróf 1722. karácsonykor nagyanyját jött meglátogatni, feltűnt neki, hogy a Hutbergen világhírű van, kérdésére megmondják, hogy ezek a morva kívándorlók, hirből ismerte már őket s leszállott és elment a házba és térden állva kéri az Isten áldását a telepítvényre.

A buzgó gróf kérelmét meghallgatta az Úr. A kis telepítvényből nagyszabású mozgalom lőn s szülőhelye az annyi áldással működő testvéregyháznak. Ezentúl Zinzendorf élete teljesen egybeforr gyülekezetének életével, szellemi és anyagi áldozatokkal segíti és istápolja ezt; — nehéz feladatra vállalkozott, mert az első három családhoz nemsokára többen csatlakoztak s nemcsak morva atyafiak, hanem mindenféle németországi rajongók, kiknek hazájukban nem volt többé maradásuk, s e különféle vallási meggyőződést egységbe foglalni, bizony nehéz feladat. De Zinzendorf legyőzte ezeket az akadályokat, nem hangoztatta a dogmatikai éles megkülönböztetéseket, de kiemelte a Krisztus iránti szeretetet és hogy épp e miatt túlzásba és egyoldalúságba esett igaz ugyan, de az egyrészt az adott viszonyok alakulásából, másrészt az ő személyes excentrikus tulajdonaiból magyarázható. Ő a szó szoros értelmében pietista volt s ugyan abban a hibában szenvedett, mit a pietisták mind, t. i. a sentimentalitás subjectivismus kifejlésében és művelésében, de tiszteletreméltó és fenséges az az eszme, melynek szolgálatában állott. Nem akart ő új reformatiót előidézni, csak a Krisztus hiveit egy zászló alá, egy házba gyűjteni, a láthatatlan egyházat látható alakban reprezentálni s túlzása abban keresendő, hogy saját egyházát a láthatatlan egyházzal egynek vette, onnét nevük is az újjászült testvérek gyülekezte, mely nevet csak később váltotta fel a testvérgyülekezet, vagy testvéregyház nevezete.

Ezekkel az eszmékkal lelkében, fogott ő hozzá a különféle vidékről származó, a különböző vallási nézetekkel bíró egybegyűlt sokaság egyesítéséhez. Személyére nézve holtáig hű maradt az ágostai hitvalláshoz, de hiveire azt nem akarta ráerőszakolni s így nem is létesített köztük hitbeli, hanem csak szeretetbeli egységet. S mivel hitbeli erős összekötő kapcsolatot nem tudott. — talán nem is akart létesíteni — egyesítette hiveit a szervezet által. Mert hogy 1749-ben a testvéregyház hivatalosan az ágostai hitvallást fogadta

el symbolikus könyvnek, tette ezt inkább politikai okosságból, sem mint meggyőződésből; avagy lelki szükségéből. A testvéregyházat nem a hitbeli vallástétel teszi egységgé, hanem mint fentebb mondtuk: szervezete.

Az összes herrenhuanusok — mint őket Herrenhut első telepítvényük után nevezni szokás — egy testet képeznek, melynek ügyeit a gyülekezetek véneiből összehívott zsinat vezeti: 1741-ben szeptember 16-án belső szövetségre léptek az Úr Jézus Krisztussal. E napra ugyanis a főpresbyter (Generalälteste) hivataláról lemondott s ők a sorshúzáshoz folyamodtak, e sors-Jezsaja 45, 11. v.-re esett s a Londonban egybegyűlt tagok azt úgy értelmezték, hogy egyházuk fejéül maga az Úr Jézus Krisztus kínálkozik, a mire megis választották őket. Ez alapon szervezték theokratikus, alapjában véve pedig hasonlít a régi morva atyafiak egyházi rendtartásához. A választásoknál, sőt még a házasságnál is főszerepet játszik a sorshúzás, a melyet Isten akarata nyilvánításának tekintik, különben az összes hivek kor és nemek szerint fel vannak osztva s Zinzendorf különös súlyt fektetett arra, hogy mindenik kor és mindenik nem a maga sajátosságához és természetéhez képest szolgálja az Urat; Zinzendorf nem is akart mást elérni, mint hogy a theokratikus állam minden tagja hivatásának és speciális feladatának megfelelően; azért behozott még egy igen szép szokást. Kiindulva abból a gondolatból, hogy Isten népének folytonos közlekedésben kell lenni atyjával az Istennel, berendezte a folytonos imádkozást, hogy az egy kor és egy nemhez tartozók közül váltakozva mindenik egy órát imádkozott az Úrhoz, mi által a folytonos érintkezést fenntartották.

Zinzendorf nagysága nemcsak abban rejlik, hogy a Herrenhutban összegyűlt különféle elemeket egységbe tudta hozni, sőt más hasonló gyülekezeteket alapított, hanem a Megváltó iránti lángoló szeretetében. Rangot, vagyont, egészséget, egyszóval mindent feláldozott, csak hogy a Krisztus iránti szeretetet minél több szívbe plántálja, gondolkozásának ezen alapirányzata vitte őt azután arra, hogy a külmisziót is hathatósan felkarolja. A midőn 1731-ben barátja a dán király IV. Keresztély koronázására Koppenhágába elment, Egede missionarius grönlandi kísérletéről hallott egy némely dolgot említeni s rögtön kész volt tervével: a grönlandi eszkimókat megtéríteni.

Ugyancsak Koppenhágában találkozott egy Szt.-Tamás szigetbeli négerrel is, élénk színekben festette le honfitársai sanyarú állapotát s a nemes gróf elhatározta, hogy azoknak is hirdetendi az evangéliomot. Hazajövet közölte terveit a gyülekezettel s miután már 3 évvel ezelőtt kezdte volt gyülekezete figyelmét a külmissióra irányítani, szavára azonnal mintegy 28-an jelentkeztek misszionáriusoknak. 1732 augusztus 21-én indult útnak az első missionarius s Zinzendorf halála évében a 226-ik embert küldhette ki a missióba. Szegényen indult meg a Herrenhutiak missiója s nagy-szerű arányokat öltött, nem vala földi kincsük, de vala erős istenben vetett bizalmok. Leginkább azokat a népeket keresték fel, a melyek a kultúra legalacsonyabb fokán állottak, mint az eszkimókat, indiánusokat, négereket stb. Elősegítette a missió ügyét, hogy a mikor Zinzendorf gróf a drezdai udvar kegyét elvesztette, sőt száműzetésbe küldetett, maga elment a távoli világrészekbe a testvérek munkáját vizitálni s az újonnan meglérteket hitőkben megerősíteni. Ott volt Szt.-Tamás szigetén, ott az éjszak amerikai prairieken s mindenütt buzditott és tett tanubizonytságot a Krisztusról. Hogy a testvér gyülekezetet a külmissiót kezébe vette, ez határozottan Zinzendorf érdeme s ez képezi a gyülekezet történetének egyik legfényesebb oldalát.

Részint azért, mert szíve vágya és személyi tulajdonsága praedestinálták őt a papi pályára, részint meg azért, hogy a missió által nyert eredményeket el ne veszítse a gyülekezet, elhatározta magát a gróf, hogy a mit életével eddig is már bebizonyított, immáron most külsőleg is az Isten szolgáinak sorába lép. Miután Stralsundban nyilvános vizsgának alávetette magát I. Frigyes Vilmos porosz király engedelmével Jablonszky berlini lelkész, ki különben a cseh-morva atyafiak püspöke volt, Zinzendorft is saját egyháza püspökévé avatta. S Zinzendorf a szó szoros értelmében lelkész és püspök volt. Mondják, hogy mint egyházi szónok párját ritkította, hogy szavával az ellenségeit is le tudta fegyverezni s barátait magával ragadta. Mindig a meggyőződés hangján szólott s mindig ki tudta a helyzetet aknázni. Beszédére nem készült, mindig improvizált s daczára ennek mindig érdekes és megható volt, úgy beszédének tartalma mint előadása. S ha még hozzá vesszük azt, hogy beszéde mindig csak egy témára: az Istennek hazájára vonatkoztak, nem lehet eléggé

gondolatmenetének változatosságát és gazdagságát csodálni. (Lásd bővebbet H. Römer: Graf Zinzendorf Leben u. Wirken Gnedau 1900.) Nagyon termékeny egyházi költő is volt, nem kevesebb mint 2000 egyházi éneket költött s bárha azok közül csak kevés éri el a valódi költészet niveauját, mégis a közvetlenség és érzés melegsége hatja át azokat. Több énekeit a mi egyházunk is átvette volt, legismeretesebb a: „Jesu geh voran auf der Lebens Bahn“ kezdetű éneke. Prózában való irodalmi munkássága is óriási, körülbelül 1000 nyomtatott könyvet és cikket irt, ide nem számítva nagy és szétágazott levelezését.

Életének alkonyát bearanyozta működésének játható sikere, a dresdai udvar is engedékenyebbé jón s megengedte néki a hazájába való visszatérést. Visszatért tehát működésének kezdő pontjára, Herrenhutba s innét intézte gyülekezete sorsát haláláig mint ordinarius Christi, miként magát nevezni szerette volt, 1769 május 6-án halt meg. Most, hogy 200 év multán visszatekintünk életére és működésére, ne keressük a hibákat és ne hangoztassuk sokszor kimutatott egyoldalúságát, hanem tekintsük őt annak, a mi tényleg akart lenni, Krisztus igazi harczosának, igazi szolgájának, mint ilyen élt és működött ő s mint ilyent akarjuk emléknapján lelkünkben felidézni.

DR. TIRTSCH GERGELY.

Angol egyházi élet.

Az angol parlamentet és közvéleményt a mult hó elején az ir katholikus egyetem felállításának kérdése foglalkoztatta. Nagy igazsága volt a sheffieldi prot. nagy gyűlés elnökének, midőn azt mondta, hogy a kath. részről meginduló támadás az iskolák ajtajainál fog harczozni fejlődni. A katholicizmusnak az ifjúságra van szüksége első sorban. Mi a terv helyességét jól értjük, hiszen valaha a mi őseink az általuk alapított iskolákból kikerült ifjúsággal döntötték be a pápás egyház érczkapuját. Ma erre a védő és támadó ifjú sereg kétszeresen volna szükségünk. Hiszen napjainkban az iskola képezi azt a nagy családi hajlékot, melyben az emberiség minden rétegének gyermekei összetalálkoznak; s az iskolai képzés azt a szellemi tornát, melyre minden emberi agyvelőnek szüksége van, ha korunk erőszakos leharczában helyt akar állani. Természetszerű do-

log tehát, hogy a gyermek és ifjúkor emez irányító tényezőjét minden felekezet igyekszik befolyása alatt tartani, vagy ha nincs ott, hát megszerezni.

Ezt a befolyást akarja az ir kath. egyház is megszerezni, a midőn az államnál zörget kath. jellegű egyetem felállításáért. No ez egy kicsit sok egyszerre; mert erre praecedentst nem szolgáltat az egyetemek története. Európának sok egyeteme van, de mindeniken csak egy egy facultás szolgálja a felekezetek ügyét. Az irek pedig azt akarnák, hogy az egész egyetem felett a püspök gyakorolja a felügyeleti jogot. Nekik nem elég a hittani képzés facultativ jellege; nekünk bezzeg elég lenne, csak volna!

Az irek magaviseletéből — ha többet nem, — legalább azt megtanulhatjuk, hogy milyen igényekkel léphet fel a kisebbségben levő felekezet az állammal szemben.

Az állam a követelést természetesen nem teljesíti; erre megindul a panasz-áradat, hogy a szegény ir catholicismust elnyomja az angol kormány. Mintha csak szegény szász, román és tót atyánkfiait hallanók, kiket meg mi üldözünk kétségbeesésbe s gyötrünk halálra; mivel nem közülök választjuk a parlament összes képviselőit, az ország összes hivatalnokait; hogy nekünk is van még egy kis vagyonunk, és különösen, hogy még mindig él magyar, Magyarország földén.

Ilyen szomorúságos állapotban siránkoznak az irek is, és Viktoriának — az ősz királynőnek — szive megesik rajtok, elmegy hozzájuk látogatóba, hogy vigasztalhassa őket. 1861. óta nem volt náluk, csak ez esztendő április havában. E kérés megtagadása olyan fájdalmat okozott nekik, a milyen 1861. óta nem érte őket. Szegény irek!

Keserűség sajtolja ezt a fanyar élczelődést; látván, hogy a pogányság őstypusa — a pápás egyház — micsoda hatalom még olyan országban is, melyben a protestantismus az uralkodó, s melynek népe a felvilágosultság zászlóhordozója. De nem hiszem, hogy az a kegyeletes bánásmód, melylyel az ir kath. egyetem kérdését érintette a parlament, egyéb lenne a vénséget megillető tiszteletnél. A pápás egyháznak vénségében van ereje, gyengesége, ép úgy, mint a reformált egyháznak ifjúságában. A vénséggel együtt járó tökéletlenségekkel és félszegségekkkel szemben mindig elnézőbbek az emberek, mint az ifjúság hibáival szemben. Amaz külső tekintélyében, ez izmait domborító erejében bizik. Az sok éves

multjával takarózik, ez kifeszíti mellét, ha vész közelg.

Ha a kettő egymással küzdelemre száll; az ifjú mindig enged az öregnek azt gonolván, hogy neki, az izmosabbnak, illő előnyt nyújtani az öregaszott erejével szemben; hiszen akkor gyűrheti le, a mikor akarja. Pedig az ifjúnak jó vigyázni; mert az öregség gyengeségét pótolja a furfang, számítás, alattomoság és mindenek felett a tapasztalat. Könnyen megtörténhetik, hogy egy óvatlan pillanatban ő kerül alul.

Az angol parlament ugyan elvétette az ir katolikusok kérvényét, de valószínű, hogy valami mást kell helyette adni.

A mi kérésünk az állammal szemben sokkal szerényebb jellegű, mi csak a felekezetközi jog-egyenlőség alapján theol. fakultást kérünk az egyetemen. Reméljük, hogy ha valaha, úgy most a jog, törvény, igazság classicus korában, teljesedik is kérésünk.

* * *

A scót szabad egyház theol. akademiáján (Free church college) az előadásokat, szokás szerint, ápril elején rekesztették be. Náluk csak öt hónapig tart a szorgalomidő. Hét hónapot úgy a tanár, mint tanuló gyakorlati munkaságban tölt.

A növendékek nagy része kimegy vidékre lelkészek mellé segédkezni, hol gyűtenek maguknak pénzt és erőt a következő tanévre. Ez a szokás lehetővé teszi azt, hogy a legszegényebb ember is fenntarthassa magát anyagilag s a lelkészi pályát az első évben minden oldalon megismerve már elhagyhassa az olyan egyén, ki nem érez magában reá hivatottságot; viszont készülhessen reá olyan, kit természeti expositiója ide von, de más pályán működik. Ez a rendszer nagy mértékben fogyasztja a meghasonlott életek láncolatát.

A tanárnak van elég ideje akár a gyakorlati lelkészség, akár a tudományos irodalom terén működni és búvárkodni. Bő alkalma nyílik eszméit propagálni. Mehet akár Ausztráliába „lecture”-okat (felolvasás) tartani. Azt, a mit 5 hónapon át elmondott 2—300 theológus előtt, most elmondhatja — esetleg más alakban — ezrek előtt. Ez azután fejlesztheti az ambíciót és munkakedvet.

Talán nem is éppen rossz, a lelkészképzésnek ez a gyakorlatias iránya, különösen, midőn a tanulóknak megvan adva az alkalom a tanulásra a szünidőben is. Ha nem akar kimeni vidékre: be-

íratkozhatik a második semesterre az egyetem theol. fakultására, s azt, a mit az Akademián tanult, hallgathatja más tanártól, más fölfogáson át-szűrve. Ha nálunk lenne az egyetemen facultásunk, esetleg ily módon lehetne összekötni a most fennálló akademiákkal.

Az előadások bezárása mindig bizonyos ünnepegyességgel szokott történni Edinburghban. A tanárok közül valamelyik tart előadást, a másik hasznos intelmekkel látja el a távozó fiatalságot.

Ez évben Rainy a theológia igazgatója, tartott építő előadást a szabad egyház és akademiájának alapításáról, melyből néhány vonást mi is ide vetünk.

A szabad egyház 1843-ban alakult, a midőn mintegy 200 lelkész és egyház lépett ki a scót alapított presbyteri egyház (Established church) kebeléből s új templomok építéséhez fogott.

Cselekedetük indító okát nem képezte egyéb, mint csak az, hogy a krisztusi elvekkel nem tartották összeegyeztethetőnek, hogy nagy gyűléseiken kormánybiztos legyen jelen, s a tisztán lelkiismereti és hithez tartozó dolgokat államhatalom bírálja felül. Hogy lelkük függetlenségét megőrizték, lemondtak a gazdag javadalmakról, állami dotatiókról s önerejükön építettek új egyházat.

Az elszakadási mozgalom megindítója és vezére dr. Chalmers, az edinburghi egyetem theol. tanára volt. Jobb keze neki dr. Wellh szintén egyetemi tanár. Ő olvasta fel 1843-ban a kormánybiztos jelenléte ellen készített protestatiót a nagy gyűlés megnyitása előtt. Nagy szerepet játszott még a mozgalomban dr. Duman, a héber nyelv tanára.

Midőn a szakadás megtörtént, azonnal felállították az akademiát is, intézetük számára megnyervén a legtehetségesebb tanerőket; növendékeiket elvonták az egyetemről. Azóta a New College — mint az akademiát nevezik — évről-évre mind jobban virágzik. Halad az egyház is; ma már mintegy három millió lelket számlál kebelében. A mellett, hogy minden ezer lélek fenn tart egy lelkési állást tisztességes jövedelemmel; van pénzük elég külföldi missiókra, — melyből jut még hazánknak is.

Előttünk feltűnő lehet, hogy az egyházak és missiók fenntartására szolgáló jövedelmek mind önkéntes adományokból folynak össze. Nekünk valami szétfolyó, légre épített alapnak tűnik ez fel. Igen, esakhogy náluk ez a levegő élő

ñittel van telítve, ennél biztosabb alapra pedig sem egyházi törvény, sem állami kényszer nem teremthet; nálunk ez a levegő hig, szilárd alapot nem nyújthat, mert nélküli a krisztusi hit elevenítő atomjait.

* * *

A Congregationalisták szintén április elején tartották félévénként ismétlődő gyűlésüket Londonban. A gyűlésen elhangzott felolvasások és beszédek nyilvános bizonyítékai a kath. és prot. egyház között megindult szellemi tusakodásnak.

Mr. Gibbon tartotta az első s legérdekebb felolvasást az angol vallásos kedélyeket ez idő szerint izgalomban tartó téma fölött: „Mi jelentősége van a formának a vallásban?”

Előadását Erzsébet királynő korának festésén kezdte, kimutatván az akkori idők vallásos követelményeit s ezeknek a formulákban nyert ki-elégülését. Foglalkozott behatóan a formák történetével egészen korunkig. Végeredményben kimutatta, hogy a congreg. protestantismus valósitja meg legtökéletesebben az apostoli egyház külsőségeit. De ő — mint mondá — nemesak azért tartja egyházát legtökéletesebbnek, mert apostoli, hanem „mert a Krisztus evangéliomának legjellegzetesebb kifejezője.“ „A Congr. prot. nem tűri meg e földön Krisztus helytartóját, azon egyszerű okból, mert az ő egyházában maga a Krisztus lelke van jelen.“ . . . „Micsoda nevetséges képzelenség a pápát úgy tekinteni, mint Szt. Péter utódját?“ . . . „Micsoda torzképe ő a nagy apostolnak?“ . . . „Hol van hozzá hasonló kép az új testamentomban?“ . . . „A pápa nem az apostoli homlokot ékesítő dicsfényt, hanem a római pontifex maximus koronáját örökölte. A pápaság pogány császári fogalom, melyet a keresztyén vallás vize érintett ugyan, de az igaz keresztyéniség föltételét, az újjászületést, nem ismeri s nem ismerte soha“ . . . „Róma divatba vette, hogy kebléből eretnekeket zárjon ki, pedig nagyobb eretneket egész történelme alatt nem rekesztett ki falai közül, mint a milyenné ő maga vált.“

Ezeket és ehhez hasonló mondatok egész sorozatát röpité Mr. Gibbon a „City Temple“ óriás közönsége fölött világgá. Csak a tiszta igazságnak adott nyelvet, — mint nálunk Tólvölgyi Titusz legújabb könyvében — és mi prot. lelkészek hűledezünk, hogyan mer valaki ebben a béke tikkadt levegőjétől fullasztó korban

igy beszélni a hatalmas római egyházzal. Hiszen mi olyan loyálisan öröködünk felette!

Nincs itt béke. Hiábavaló erőködés a béke őrizése. A valláserkölcsei élet levegője villanyterhelt, a legcsekélyebb ellenáramlatra megdörög. A protestantismusban bontogatja szárnyát az igazság angyala. A katolicismus pedig érzi a szárnylebbenést s fél annak tisztító fuvallatától.

Mi protestánsok megfélemedtünk nevünk eszméjének követelményeiről. Nem emeltük fel szavunkat akkor, mikor kellett volna. Elhallgattuk, sokszor lepleztük lényünk ellenségének hibáit. Engedtük, hogy az emberiség nagyhangú jelszavak, kongó külsőségek által a tökéletesedés útjáról eltérítették.

Ha a nép annyira elmerül a bálványimádás égrekiáltó bűnébe, hogy Rómába megy utolsó fillérét költve, hogy a pápa papucsát megcsókolhassa; ezért minket terhel a felelősség! Ez nem annak a félrevezetett, tévelygő nyájnak szégyene, hanem a protestantismusé! Örökül állított bennünket az Úr a népsereg élére; hol vagy ő, hogy jelt adj a veszedelemről? Kezében a fegyver, a szószék, az ige hatalma; miért aluszol, miért nem kiáltasz, midőn látod embertársad a moloch bálványa előtt térdelni?! Vigyázz, annak lelkét tőled kéri meg az örök Biró! Mit akartok itt békéről álmodozni; jöjjön a háború és fegyver. Egy egész nemzedék, egész kor lelki életét rombolja a sátán hatalma.

Békét itt csak az anyagi hajszában kimerült, földi kényelmét féltő testi ember kívánhat. Ennek szavára ne hallgassunk! A hatalom süppedő pamlagán mindig békét sóhajt a henye, új tetre csak munkaerő vágy. Hadd jöjjön a szellemi küzdelem. A szellemiség vallása feszítse meg ívét, hadd repüljenek az igazság nyilai. Nem kell félni, nem öl az embert, hanem támaszt; nem olt életet, hanem elevenít.

Kezdjük meg a bálványimádás ostorozását, mint hajdan a Próféta; kezdjük meg Isten templomának megtisztítását, mint hajdan szent vallásunk alapítója: s látni fogjuk, hogy a korbács suhogására ébredni fog az aluvó, eszmélni az öntudatlan, elevenedni a halott és — pusztulni a gonosz!

(B.-Viszló.)

LUKÁOSY IMRE.

A békési ev. egyházmegye lelkészei Orosházán f. hó 16 án Veres József esperes elnöklete alatt értekezletet tartottak. Zvarinyi János szarvasi lelkész előadása kapcsán megállapította az értekezlet azon változásokat, melyeket szükségesnek tart a kerületi segélyző egyesület alapszabályaihoz. Keviczky László kondorosi lelkész ismertette „az egyházmegyei elnökségnek az egyházközségek látogatásáról szóló szabályrendelet” tervezetét, kiemelve annak felette nagy fontosságát s üdvös hatását az egyházi életre, rámutat egyes rideg, sértő pontjaira a tervezetnek, s egyes kérdések fölösleges voltára. Az egyházmegyei közgyűlés előtt még egyszer tárgyalás alá veszi az értekezlet a tervezetet Keviczky L. tervezete szerint. Csermák K. komlói lelkész a lelképásztorkodás gyakorlásáról olvasott értekezést; az ifjúság vallásos nevelése, a hivek látogatása, a szegények gondozása, felolvasások tartása első rendű gondjai közé tartozzanak a lelkésznek. Végül az elnök bemutatta a lelkészfiai segélyegyesülete alapszabályait; az értekezlet örömmel fogadta a tervet, s kijelentette, hogy minden tagja beáll az egyesületbe, s számít az összes lelkészek csatlakozására is.

Kun Bertalan ev. ref. püspök a tiszánineni kerület közgyűlésén megemlékezett megnyitó beszédében a prot. egyház bajairól. Ezek első oka szerinte a protestáns szellem és öntudat hanyatlása, a második az interconfessionális törvények ferde kinövései, melyeket a reactionális áramlat felhasznál ellenünk. „Ez már aggodalomra több okot ad, mivel megszüntetése nem áll hatalmunkban s az államtörvények hiányosságának ellenünk való felhasználásából ered. De az ez által szenvedett baj is s ennek kártékony volta, egy részben reánk esik vissza; egyházas szellemünk hanyatlása okozza azt, hogy az 1894 ik évi, a vallásszabadságra s egyenlőségre fektetett XXXII. törvényezikk reánk nézve károsra válhatott. Csak ez okozhatta azt, hogy a gyermekek vallására nézve történt egyezkedések a mi hátrányunkra ütöttek ki. Csak ez okozhatta, hogy a mi hitfelekezetünkhöz tartozó felek oly gyenge lábon állanak, hogy törvényadta szabadságuk folytán gyermekeik vallását áruba bocsássák. Ezt a bajt is a vallásos szellemnek hiveink szívében való felébresztése orvosolhatja, s bizton várhatjuk jobb, kedvezőbb idők bekövetkeztével, hogy a törvényhozás, belátván tévedését, az 1868. LIII. t. cz. 12. §-át régi érvényében visszaállítja, s az egyenlőtlen küzdelemben álló hitfelekezeteket oltalmába veszi. Én azt hiszem, hogy e téren megpróbáltatásunk is tisztító tűz leend reánk nézve, mely készíti a le nem győzhető szellemi világosságot és igazságot az elérendő diadalára.” A harmadik

ok: „szegénységünk, s ezzel összeköttetésben az 1848. XX. t.-cz.-ben kifejezett egyenjoguságnak a congrua által hiányosan, csak részben való végrehajtása.“ A budapesti theol. facultás ügyében az lett a határozat, hogy a sárospataki theol. tanári kar adjon véleményt, s az igazgató tanács útján terjessze fel a kerületre.

A pozsonyvidéki evang. papi értekezlet f. hó 16-án tartotta tavaszi rendes gyűlését, melyen ismét bizonyosságát láttuk annak, hogy ez egyesület munkálkodni tud is, akar is. Az első tárgy Raiffay Sándor theol. akad. tanár írásmagyarázata volt, melyet János 1, 1—5. felett tartott. Azután Trsztyénszky Ferencz a gyűlekezet szellemi és erkölcsi életének alakításáról és fejlesztéséről értekezett. Rámutatott azokra a komoly és nehéz viszonyokra, melyek között egyházunk ma is él, s melyeknek elébe néz. Ezek ellen sokan az egyházi fegyelem szigorításában és alkalmazásában látják az orvosló szert. A r. kath. egyházat akarják utánozni. De tévednek. Az evang. egyház, ha jelleméhez hű akar maradni, intézményszerű, megtorló fegyelmezést nem gyakorolhat. A fegyelemnek bensőnek, a hitéletből fakadónak kell lennie. Amde akkor ezt az alapot kell előbb megvédeni. Hogy a gyűlekezetekben a prot. közszellem és az evang. öntudat hiányzik. annak egyik oka az is, hogy a vezetőkben is gyöngye lábba áll. Megveretett a pásztor, nem csoda, ha széled a nyáj. Minden lelkész a maga erkölcsi értékével, vallási ihletével mintegy magaslatos életelv komoly és öntudatos képviselője szerezhethet csak kívánatos befolyást és tekintélyt, hivatalának és állásának. Az evangeliom éltető szellemével kell oda hatnia, hogy az egyház minden egyes tagja meg legyen arról győződve, hogy boldog csak az evangeliom birtokában lehet s azt és annak egyházát elhagyni, megtagadni, a legnagyobb bűn. Az evang. valláserkölcsei öntudat fejlesztésében áll egyházunk hivatása és jövőjének biztosítéka. Ennek kifejlesztésére elsőbbség is a gyermekek valláserkölcsei nevelését kell komolyan munkába vennünk. A katechumenatust fel kell karolni. A gyermekben van a jövő s általuk lehet a felnőttek szívéhez is legkönnyebben férközni. Másik teendőnk, hogy az igét a nép lelkiéletének és szükségeinek megfelelőleg hirdessük. Hogy prédikálásunknak kevés a hatása, annak legtöbb oka az, hogy nem ismerjük a nép lelkiéletét. E mellett különösen fontos a lelkipásztorokodás hű gyakorlása. Végül az egyházi közösségek tagolására tér rá. Szorgosan megkülönbözteti azt a divatos egyesület alakításoktól, s kiemeli a nép anyagi jólétének felvirágoztatását célzó egyesületek és szövetkezetek fontosságát. Tanulságul kiviláglik, hogy a hol egészséges evang. közszellem van, ott megvan a fegyelem is, nincs szükség különös, intézményszerű fegyelmezésre.

Különösen helytelen dolog volna az úrvacsora szentségét alacsonyítani fegyelmi eszközzé. Az öntudatos hívó maga fegyelmezi magát. Azért az öntudatot kell fejleszteni.

Ezután a belmissiói egyesületek ezzel összefüggő kérdését tárgyalta az értekezlet, kimondván, hogy a belmissiói tevékenység nem egy egyesület, hanem az egész egyház feladata. Ev. egyházunk a maga egészében belmissiói egyesület. Könyvek terjesztésére elég egy ember, de az egyesületek egymásra halmazása gyakran veszélyes lehet az egyház életére nézve.

A hazafias és egyéb ünnepek megtartásának kérdése is szőnyegre került. Schönwiesner Kálmán alapos referatuma alapján kívánatosnak tartja az értekezlet, hogy a már szokásos és törvényesen megállapított ünnepeken kívül új ünnepeket csakis az evang. egyház arra hivatott törvényhozása rendelhessen el.

Hollerung Károly esperes előbb a supplicatióról, majd a Luther társaságról tesz előterjesztést. Amannál ráutal azokra a nagyon is eltérő megítélésekre, melyekben a supplicatiót egyes kerületek és esperességek részesítik. Az értekezlet a supplicatio mai formájának megváltoztatását kívánatosnak tartja, s kívánatosnak tartja, hogy az egyes egyházak ennek a tehernek megváltására felszólíttassanak. E határozatát a kerület többi esperességeivel is csatlakozás végett közölni fogja. A Luther társaság taggyűjtésre kérő felhívásai annak a kérdésnek a felvetésére indítanak, mi lehet az oka, hogy e szép célú társaság nem tud kellőképp virágzásra emelkedni s hogyan lehetne felvirágzását elősegíteni? Bizonyos, hogy evang. népünk szívéhez e társaság nem tudott hozzá nőni. Nem is nyújt a mennyit tőle vártunk és várhatunk. Stromp László hozzászólása és benyújtott amaz indítványai után, hogy a társaságnak belmissiói célokat kell szolgálnia, s koronás társasággá alakulnia s elevenebb szervezetet alkotnia, az értekezlet Hollerung Károly elnökelete alatt Stromp László és Ringbauer Gusztáv tagokból álló bizottságot küld ki, melynek feladata még az esperességek gyűléseinek megkezdése előtt azok tárgyalásainak alapjául szolgáló megokolt konkrét indítvány kidolgozása arra nézve, miként lehetne a Luther-társaság munkáját anyagilag és szellemileg egyaránt eredményesebbé tenni s odasegíteni, hogy evang. népünkre nézve azzá válják, a minek lennie hivatása.

Végül a mosonyi esperesség tesz előterjesztést a népiskolai vallási tankönyvek ellenőrzésének és lehető egységesítésének szükségessége iránt. E kérdés részletes tárgyalása az őszi értekezletre tárgyal tűzetett ki.

A pápa üdvözlése. XIII. Leó pápa ezt mondta Zichy Nándor grófnak, a magyarországi néppárt vezérének, mikor közelebb a magyar

zarándokokat fogadta: „Áldásomat adom működésedre. Küzdj teljes erővel és kitartással azt a harczot, melyet az egyházért folytatsz. Ezt az üzenetemet pedig add át otthon harczos társaidnak.“ E jó tanács mellé abból a sok péterfillérből egy kis pénz is küldött talán ő szentsége a harczra! Mi jogon avatkozik ő a magyar politikába!

Egyházlátogatás Körmőcbányán. A dunáninneni kerület fáradhatatlan püspöke dr. Baltik Frigyes ez idei hivatalos körútját Barsban kezdte meg. A kerületi felügyelő Laszkáry Gyula, az egyházmegyei felügyelő Kosztolányi Sándor és egyházmegyei jegyző Kosztolányi István kíséretében ápr. 28-án érkezett Körmőcbányára. Már útközben a zólyomi állomáson üdvözölte őt a szomszéd zólyomi egyházmegye főesperese Svehla Gusztáv soktagú küldöttség élén, mely figyelem a szomszédkerületi egyházmegye részéről jól esett püspökünknek.

Körmőcbánya ev. egyszerűséggel, de benső szeretettel fogadta főpásztorát, ki esontunkból való csont, testünkben való test, mert atyjának és ne-jének bölcsője itt ringott, házassága is a mi ol-tárunk előtt lett megáldva. — Garam-Berzenczére három tagú küldöttség, a felügyelővel Hurta-y Lajossal utazott elébe. Itt az állomáson a pres-byterium élén a lelkész-esperes Raab Károly, a lelkészlak előtt a hívek s a három rendbeli iskola ev. növendékei, ez utóbbiak nevében a polgári leányiskola IV. osztályának egyik növendéke, Hur-tay Erzsébet üdvözölték. Jelen volt a vasuti állo-másnál a város polgármestere Chabad a József, úgy is, mint az alispán által kirendelt testimonium legale, egyházunk hive, s a városi rendőrkapitány Palkovics Emil r. k., kinek kocsija azután a hosszú kocsisort megnyitotta.

A püspök délután a községi elemi iskola növendékeivel az intézet dísztermében rövid vizsgát tartott; 4 óraker kezdődött a terjedelmes jegyző-könyv olvasása, a mi negyedfél órát vett igénybe, mert a gondos főpásztor figyelme mindenre kiterjedett. Megemlést érdemel, hogy a jegyzőkönyv ezen ősrégi egyház lelkészeinek névjegyzékét most először, kezdve a hitjavítástól a legcsekélyebb hézag nélkül tartalmazza, a XVII. századtól sok életrajzi adattal, mely része a jegyzőkönyvnek, mint a püspök úr megjegyezte, a közzétételt megérdemelné.

Másnap április 29-én, volt az ünnepélyes istentisztelet három nyelven, mert az egyházban Isten igéje három nyelven hirdettetik s a püspök úr is három nyelven szólta a gyülekezethez a nála megszokott vallásos bensőséggel s a szíveket megragadó közvetlenséggel.

Azután közzététettek a nagy számban összejött hívek előtt (más felekezetűek is nagy számban voltak jelen) a megelőző napon hozott végzések

és tett intézkedések. Valódi szórvány ez a mi barsi egyházmegyénk; a szórvány gondozása lebegett a vizitáló püspök szeme előtt nem egy intézkedés-nél: főfigyelmét a hitélet élesztésére fordította.

A hozott végzésekből kiemelem a következőket: Köszönetét fejezte ki a városnak azon bőkezű anyagi támogatásért, melylyel az egyház fenntartásához járul; örömmel vette tudomásul a vallás-oktatás berendezését (heti 42 óra) úgy a városi négy rendbeli intézetben, mint az összes filiákon, hol gyermekeink a r. kath. iskolákat látogatják, kívánatosnak találván, hogy a jánosréti 43 ev. iskolaköteles számára külön iskola létesíttessék (a nép kimondhatatlanul szegény bányász-nép!;) addig míg a garamvölgyi missiói pont létre jön, a kiterjedt szórványt az egyház meleg gondozásába ajánlotta; Garam-Szent Kereszten évenként egy istentisztelet tartandó; reggeli könyörgések egész éven át végeztessenek (jelenleg csak adventben és bójtben tartatnak;) a szülőknek szívére kötötte, hogy a katechizációkhoz és ének órákhoz pontosabban küldjék gyermekeiket; a magyar konfirmáció, mely eddig a némettel kapcsolatosan végeztetett, miután a magyar konfirmandusok szaporodnak, a lelkész óhaja folytán külön fog tartatni; tekintettel arra, hogy e háromnyelvű egyházban a 42 heti vallástani óra mellett sok a munka, hogy a segédlelkészi fizetés az 1600 koronát meghaladja, hogy a segédlelkészek gyakori váltakozása elkerültesse, egy másod lelkészi állás rendszeresítését ajánlotta stb. Mind megannyi üdvös intézkedés. Adja az Úr életbeléptetésük-höz a maga áldását s akkor e vizitáció emlékezetes lesz a körmőcbányai egyház életében.

Az istentisztelet után — a városi tanács mind-járt megjövetele után tisztelgett — fogadta a küldöttségeket: az áll. főreal-, a városi polgári iskola tanári, az elemi iskola tanítói karát és az izr. hitközség küldöttségét.

Következett a „Szarvas“ szállóban a kedélyes hangulatban lefolyt közebed, melyen a kerületi felügyelő által Ő Felségére s a helyi lelkész által a püspökre, illetve kerületi elnökségre mondott toasztól kezdve, sok toaszt hangzott el. A kerületi felügyelő a közebedtől közvetlenül a gyorsvo-nathoz sietett.

Kedves vendégeinkül tisztelhattuk körünkben a selmecbányai egyház küldöttségét: Händel Vilmos főesperes, Svehla Gyula bányaigazgató és egyházközségi másodfelügyelő és Jezsovcics Károly, továbbá Lencső János lyc. tanár, Krausz V. és Oszwald N. urakat.

Másnap, ápr. 30-án, a püspök a legjobb benyomásokat hagyva maga után, de úgy látszik olyanokat magával is vivén, az egyházmegyei bizottság kíséretében Fakó-Vezekényre utazott el. Útközben ismét kedves meglepetésben részesült: az új-bányai kis szórvány hívei, kiket a püs-

pök missionárius lelkésze által már most is gondoztat (40-en felül vannak,) illetékes lelkészükkel, a hodrusbányai Adamovics Samuval megjelentek a vasuti állomásnál s fópásztori szeretetét továbbra is kérték, megjelent kicsinyeivel az áldott-lelkű Gyuris Evelin is, ki jóakaratóból, minden jutalom nélkül tanítja a vallásban gyermekeinket s egy-egy báránykát már kiragadott a farkas tor-kából, sőt az utóbbi időben a gyermekek segélye-zése céljából ev. nőegyletet is alapított. —y.

Az ev. ref. berettyó-újfalusi egyházi értekezleten az egyik értekezőnek tárgya ez volt: a socialismus a keresztyénség szempontjából. Szerinte a gyógyításra más mód, más eszköz nincs, mint a vallás, a vallásos meggyőződésnek, az istenben való hitnek ápolása a lelkekben és nem az erőszak.

I. Az „Eötvös-alap“ ösztöndíjakra és segélyösszegeire vonatkozó pályázati hirdetés. A „Magyarországi tanítók Eötvös-alapját gyűjtő és kezelő országos bizottság“ néhány kétszáz koronás és több száz koronás ösztöndíjra s több száz koronás segélyre pályázatot hirdet. Az ezen ösztöndíjak és segélyösszegek elnyerése céljából az „Eötvös-alap“ Orsz. tanító-segélyegyesület elnökségéhez“ intézendő folyamodványukat az illetőknek Peres Sándor egyesületi titkár úrhoz (Budapest, VIII. Szentkirályi-utca 47.) kell legkésőbb f. é. július 10-ig beküldeniök. Később érkező kérvények csak kivételes esetekben vehetők figyelembe.

A néhány kétszáz és több száz koronás ösztöndíjért csak azok a tanulók folyamodhatnak, kik a polgári iskolák vagy középtanodák 4-ik osztályát már az 1898/99-ik évben avagy régebben jó sikerrel elvégezték és jelenleg a polgári iskolák vagy a középtanodák magasabb osztályaiban tanulnak, avagy a tanítóképző intézeteket, akadémiákat vagy pedig az egyetemeket látogatják. A pályázatból az itt fel nem sorolt, olyan tanintézetekben tanuló ifjak és leányok sem záratnak ki, a melyek tanulóiktól a felvételnél megkövetelik, hogy a középtanodák vagy polgári iskolák négy alsó osztályaiból bizonyítványokat mutassanak fel. Az „Eötvös alap“ ösztöndíjáért csak azoknak a kisdédovóknak, nép- és polgári iskolai tanítóknak és tanítónőknek, tanítóképző-intézeti tanároknak, tanfelügyelőségi hivatalnokoknak a gyermekei folyamodhatnak, a kik az „Eötvös-alap“ „Országos tanítói segélyegyesületnek“ tagjai közé felvették és az ezen egyesület iránt való kötelezettségeiknek rendesen eleget tettek. Az ösztöndíjért folyamodók mellékelni tartoznak 1. az 1898/99. és az 1899/900-ik évről szóló iskolai bizonyítványaikat; 2. az illetékes tanintézet tanári karának ajánlatát; 3. azon iskolai hatóságoknak vagy tanító-egyesületnek esetleg tantestületnek az ajánló-levelét, a melyhez szüleik tartoznak, illetőleg tartoztak. Azon

okmányt, a mely igazolja, hogy folyamodó szülei az „Eötvös-alap“ „Országos tanítói segélyegyesület“ kötelékébe felvették és ezen egyesület irányában tartozó kötelességüknek eleget tettek az „Eötvös-alap“ pénztárosa hivatalból mellékelni az egyesületi titkárhoz beküldött kérvényekhez.

Az „Eötvös-alap“ segélyösszegeiért folyamodók kérvényüket az illetékes tanító-egyesület elnöksége vagy az illetékes egyházi vagy világi iskolai hatóság útján tartoznak az „Eötvös alap“ titkárához beküldeni. E folyamodványhoz csatolandó a) a szegénységi, illetőleg orvosi bizonyítvány, b) az illetékes tanító-egyesületnek, vagy iskolai hatóságnak ajánló-levelé. Azt a bizonyítványt, a mely igazolja, hogy a folyamodó eleget tett az „Eötvös-alap“-pal szemben fennálló kötelezettségének, az egyesület pénztárosa hivatalból mellékelni a beküldendő kérvényhez.

II. Pályázat a „Tanítók Házába“ való felvétel tárgyában. Az „Eötvös-alap“ (Országos Tanítói Segélyegyesület) a „Ferencz József Tanítók Házában“ létesített internátusnak fizetési egész vagy félingyenes és alapítványi helyeire az 1900/1901-ik tanévre ezennel pályázatot hirdet.

Pályázhatnak ezen helyekre a budapesti tudomány- és műegyetemen vagy egyéb fő- és szakiskolákon tanuló tanítók, tanárok és a tanügyi téren működő egyének kiváló előmenetelű, példás magaviseletű fiai, a kik egyszersmind az „Eötvös-alap“ (Országos Tanítói Segélyegyesületnek) rendes vagy rendkívüli tagjai s a kik ezen kötelezettségüknek az alapszabályokban körülírt módzatok szerint mindenben megfeleltek.

Egész vagy félingyenes helyekre csak vagyontalan, nehéz anyagi viszonyok között élő szülők gyermekei vehetők fel, de ezek is csak akkor, ha a főiskolai, szakiskolai vagy egyetemi tanulmányainak folytatásához szükséges előtanulmányaikat legalább is jó eredménnyel végezték.

A fölvételre folyamodók pályázati kérvényük-höz mellékelni tartoznak: 1. születési bizonyítványukat; 2. végzett tanulmányaikról és erkölcsi magaviseletükről szóló bizonyítványaikat; 3. azt az okiratot, hogy a Tanítók Házába a fölvételt jogosan kérhetik; 4. vagyoni és családi viszonyaikról szóló hiteles és kimerítő bizonyítványt; 5. esetleg, ha a pályázó valamely alapítványi helyet óhajt elfoglalni, az illető alapító ajánlólevelét.

Mindaddig, a míg jobb előmenetelű folyamodók vannak, ezeknek a felvételénél elsőbbség adatik. Egyenlő előmenetelű folyamodók közül az árvák és a nagyobb számú családdal megáldott szülők gyermekei részesíttetnek első sorban jótéteményben.

Alapítvánnyal bíró egyesek, egyesületek, jogszemélyek ajánlattételüknél ezen elveket szintén figyelembe venni kötelesek, miért is az illető ala-

pítványra pályázók összes okmányai az ajánlattal az „Eötvös alap“ osztóbizottságának bemutatandók.

A Tanítók házába felvételt nyert ifjak az egész tanéven át lakást, fűtést, világítást, felügyeletet és esetleges orvosi kezelést élveznek. Az egész fizetéses helyek ára havi 16 koronában, a félfizetéses helyek ára pedig havi 8 koronában állapított meg.

A hiánytalanul felszerelt kérvények az „Eötvös-alap“ (Országos Tanítói Segélyegyesület) elnökségéhez czimezve 1900. év július hó 10-ig nyújtandók be Peres Sándor titkár úrhoz (VIII. Szentkirályi-utcza 47. sz.) Az alapítványi helyekre pályázók kérvényeiket ugyancsak az „Eötvös-alap“ elnökségéhez czimezve az alapítványt tett egyesek, egyesületek, jogszemélyek útján, azok ajánlataival ellátva küldik be, 1900. július 10-ig az „Eötvös-alap“ titkárához.

A kérvények felett 1900. augusztus hó 20-án az „Eötvös alap“ osztóbizottsága határoz.

III. Pályázat a szabadasztalok elnyerése tárgyában. Az „Eötvös alap“ (Országos Tanító Segélyegyesület) az alapszabályaiban kitűzött cél érdekében, s hogy tagjaival nemcsak ösztöndíjak és segélyek nyújtásával tegyen jót, hanem vidéki tagtársainknak a budapesti tudomány egyetemeken vagy egyéb fő- és szakiskolákban tanuló gyermekeinek kiképzését is megkönnyítse: a „Budapesti szállodások, vendéglősök és korezmárosok ipartestületéhez“ minden évben folyomodik, hogy annak tagjai egy egy vidéki tanító gyermeke számára a tanév tartama alatt ingyen déli ebédet adni sziveskedjenek. Ezen megkeresésünkre a folyó tanévben 79 szállodás és vendéglős úr volt szives tagtársaink gyermekeit ingyen déli ebéddel ellátni, hogy azok tudományos kiképzését elősegítsék.

Abban a reményben, hogy ezt a jövő évben is megteszik s jótékonyságaikat vidéki kartársaink gyermekeitől ezután sem vonják meg: a szabadasztalok elnyerésére ezennel pályázatot nyitunk.

Az ilyen szabad asztalok jótéteményeiben is csak azok részesülhetnek, a kik az „Eötvös-alap“ egyéb jótéteményeinek elnyerésére jogosultsággal bírnak, tehát a kiknek apja vagy anyja az „Eötvös alap“-nak rendes fizető tagjai.

A kik lecke-könyveiket (Index) az „Eötvös-alap“ elnökségének félevenként bemutatni elmulasztják, habár felvették is a segélyezették közé, a jótékonyságban továbbra nem részesülnek.

A jótékonyságban részesülni kívánók az „Eötvös alap“ elnökségéhez czimzett folyamodványikat f. é. szeptember hó 15-ig alulirott titkárhoz (Budapest, VIII. Szentkirályi-utcza 47. sz.) küldjék be. Mellékelendő az 1899/900. tanévről szóló iskolai bizonyítvány vagy Index és az igazolvány arról, hogy a folyamodó melyik intézetbe vétett fel.

A jótétemény odaitélésére nézve a központi gyűjtő és kezelő orsz. bizottság fog határozni s erről a folyamodókat szeptember 20-ig az egyesület titkárára értesíti.

Budapesten, 1900. febr. 2.

Peres Sándor. Péterfy Sándor,
titkár. elnök.

A f.-szabolcsi ev. ref. egyházmegye közgyűlése a ref. nőegyletek kötelező megalakítására vonatkozó indítványt elfogadta.

Az ev. ref. convent három gymnasium államszerződési tervét nem terjesztette föl pártolól a kormányhoz, azért, mert a vallástanárt a többi tanártól megkülönböztették, kizárván azt az igazgatói tiszttel viteléből, ha külön tanári oklevelet nem szerzett.

A sz.-bélai egyház értesítője szomorú hírt közöl: nagyon sokan kivándorolnak Amerikába. Született 38, házasságot kötött 9 evang. pár, úrvacsorához járult 577. A különféle alapok összege 25991 frt.

IRODALOM.

Közművelődés. Gr. Majláth „erdélyi püspök“ közlönye ilyen „keresztényi“ nyilatkozatokat ereszt meg: „igaz jólét, nemzeti nagyság és erő, béke és megelégedés csak akkor fog ismét visszatérni e hazába, ha csak irmag lesz a ref. magyar. Mert itt, e földön minden békességes társas együttélésnek fő akadály a magyar reformátusok. Úgy látszik, hogy az 1895. esztendő útmutatója lesz a magyar kálvinistaságnak oda felé, a hová való — a pokolba!“

Prot. egyházi és iskolai lap. „Jövő zsinatunkról“ Révész Kálmán irt. Első helyen a zsinatoknak már a jövő évben való feltétlen megtartását sürgeti a zsinati törvények alapján, aztán a zsinati tárgyakat sorolja fel s végül ezeknek előkészítése módozatait érinti, hogy a zsinat kellelőleg meghányt s vetett dolgokkal foglalkozzék. Tárgyakul a következőket jelöli meg, mint főbbeket: egyházi adóügy; domesztika; lelkeszi nyugdíjintézet; a ref. theol. fakultás Budapesten; egyházak osztályozása; lelkesz választás és általában maga az egyháztársadalmi élet!

TEMETŐ.

A vadvarti ág. hitv. evang. egyházközség és ennek tanítói testülete mély fájdalommal jelenti szeretett tanítójának illetve kartársának Wédli

Endrének élte 40-ik, tanítói működésének 21-ik évében folyó hó 19-én Budapesten történt gyászos elhunytát.

ÜZENETEK.

Kézirat visszaküldésére nem vállalkozom

Cz. L. Nagyon érdekes a czikk; mentül előbb

kiadom. — **G. M.** Köszönöm a szives gondoskodást. — **M. M.** Szivesen megteszem, legyen nyugodt. — **R. K.** Bizony soká kellett rá várnom! A többi egyházak püspöki látogatásáról kaptam ugyan egy tudósítást, de hézagosat, azzal az értesítéssel, hogy a hiányzókat mások küldik meg, de mind eddig nem küldötték. En pedig várom. Hátha csakugyan megkapom — valamikor! Nagyon kevés az érzék a közélet követelményei iránt! — **S. Gy.** A lelkeszfiakról küldött tudósítást köszönöm!

Pályázat.

A békés-csabai államilag segélyezett ág. hitv. ev. Rudolf-gymnásiumban a jövő 1900/1901. iskolai évre, megnyitván a VIII-ik osztály is, pályázat hirdettetik

KÉT TANSZÉKRE,

ú. m. egy latin-görög és egy latin-német, vagy magyar-német nyelvi tanszékre. — A rendes tanár törzsfizetése 2400 kor., lakáspénze 480 kor., részesül öt izben 200—200 kor. ötödéves korpótlékban. A törzsfizetés idővel 2800, illetőleg 3200 koronára emelkedik. Ezen magasabb fizetési fokozatokban a lakáspénz 600 kor. — A más intézetekben rendes tanári minőségben eltöltött évek a korpótlékokba beszámíttatnak s a már ott élvezett magasabb fokú törzsfizetés is azonnal megadatik. — A pályázók csak ág. hitv. ev., esetleg ev. ref. vallásúak lehetnek. — Nyugdíjigény az 1894. évi XXVII. t. cz értelmében. — Ha a kijelölt szakokból okleveles és egyébként is alkalmas tanférfiak nem jelentkeznek, nem oklevelesek is figyelembe vétetnek s 1600 kor. évi fizetéssel s 200 kor. lakáspénzzel alkalmaztatnak. — A magyar-német nyelvi szakra pályázók, miután ez állás betöltése a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr kinevezése alá tartozik. — a miniszter úrhoz, más szakon levők a főgymnásiumot kormányzó bizottsághoz czimzett s kellően felszerelt folyamódásaikat ennek a bizottságnak egyházi elnökéhez (igazgató-lelkész) küldjék be, még pedig június hó 28-ig bezárólag. — A kinevezett s illetőleg megválasztott tanár állását augusztus hó 29-én tartozik elfoglalni s költözködési költségeinek részben való megtérítésére is számíthat.

Kelt Békés-Csabán, 1900. május 12-én.

24. 2-2.

A GYMN. BIZOTTSÁG ELNÖKSÉGE.



Pályázat.

A dunántúli ág. h. ev. egyházkerület kőszegi felsőbb leányiskolájában megüresedett

TANITÓNŐI

állásra pályázatot hirdet. Pályázhatnak a nyelvi s történelmi szakcsoportra képesített, ág. h. ev. okleveles polg. isk. tanítónők. Egyenlő minősítés mellett előnyben részesülnek azok, a kik a torna s kézimunka tanításra is képesítve vannak. A megválasztandó kötelessége hetenkint 20 órában tanítani s az intézet benlakásában a növendékek felett tanítónő társaival felváltva felügyeletet gyakorolni. — **Javaldalmazása** rendes tanítónői minőségben való alkalmazás esetén: 1000 korona fizetés, szabad lakás az intézet épületében, teljes ellátás annak köztartásában s az orsz. törvény által biztosított nyugdíj-jogosultság. Okleveles pályázók hiányában az állás segéd tanítónővel fog betölteni, mely esetben a fizetés szabad lakáson és teljes ellátáson kívül 600 korona. — A pályázni óhajtok felhivatnak, hogy vallásukat, életkorukat, képesítettségüket, eddigi szolgálatukat és testi épségüket igazoló bizonyítványokkal felszerelt s a dunántúli ág. h. ev. egyházkerület isk. bizottságához intézett folyamódásukat alulirott püspöki hivatalhoz legkésőbbben f. évi június hó 15-ig nyújtsák be. A megválasztott tanítónő állását f. évi szeptember 1-én tartozik elfoglalni.

Pápa, 1900. május 15.

Gyurátz Ferencz
püspök.

27. 2-1.



Pályázat.

A főrévi (Pozsonym.) ágost. hitv. ev. leányegyházban egy

TANITÓI

állás betöltendő. — **Javadalom:** 1. Evi 800 korona, havi előleges részletekben. 2. Két szobából és konyhából álló lakás 150 ööl házi kerttel. 3. Iskolafűtésre s magánhasználatra szükséges famennyiség. — A tan nyelv: német-magyar. — A véglegesítés egy sikeres próbaév leteltével történik. — Az állomás **1900. szeptember 1-én** elfogalmandó. A pályázatok folyó évi **július hó 1-ig** alulírotthoz küldendők.

Pozsony.

Ebner Gusztáv

22. 3—2.

ev. lelkész és iskolaszéki elnök.

Pályázat.

A kolozsvári ágostai hitv. evangélikus egyházközségnél, nyugdíjba lépés folytán megüresedett kántori teendőkkel egybekapcsolt

elemi iskolai tanítói

állásra ezennel pályázat hirdettetik. **Javadalom:** készpénzben 1260 korona törzsfizetés és 240 korona lakpénz; továbbá 100 koronából álló ötödéves korpótlék és végül 300 korona jár az orgonálás és énekvezetésért. Pályázhatnak ág. h. ev. okleveles tanítók, kik — a tanítás magyar és német nyelvű lévén — e két nyelvet szóval és írásban külön birják s az orgonálásban és énekvezetésben is jártasak. — A törvényszabta okmányokkal, keresztlevéllel stb. felszerelt folyamodványok f. évi **július 31-ig** küldendők be alulírotthoz.

Kolozsvárott, 1900-ik évi május hó 15-én.

Gratz Mór

26. 2—1.

evang. lelkész.

A selmeczbányai ev. egyház pályázatot hirdet

segédlelkészi állásra.

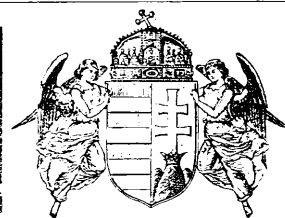
A pályázótól megkívántatik a szláv és magyar nyelv teljes ismerete. Szükség esetén, az elaggott lelkész gyengélkedése miatt, kell majd az alkalmazottnak az egyházat a lelki-ekben teljesen ellátni. **Javadalom:** szálás, reggeli, kiszolgálás ötszáznegyven frt (1080 kor) havi részletekben az egyház pénztárából. A folyamodások az alulírotthoz küldendők.

Selmeczbánya, 1900. május 3.

Händel Vilmos

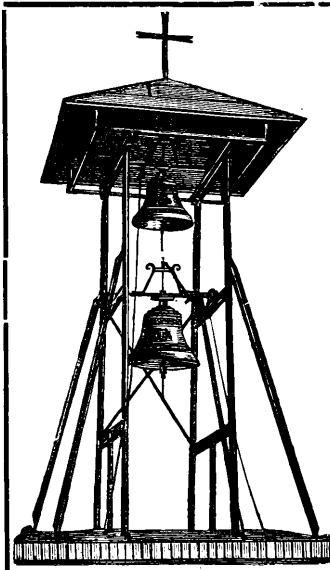
18. 3—3

lelkész-esperes.



NOVOTNY ANTAL

harangöntőde és vasharangállvány gyár
Temesvár, Gyárváros.



Ajánlja magát a t. oz. községnek és községeknek minden nagyságú harangok újra, illetőleg új harangok és egész harangzatok előre meghatározott hangok utáni elkészítésére, újabb modorra szerelve, több évi jótállás mellett, vert vaskoronákkal, úgy hogy az így felszerelt harangokat könnyen és többször lehet fordítani, mi által a harang a megrepedéstől megóvatik.

Különösen ajánlja az általa föltalált

többször kifűtetett, átlukasztott

szabadalmazott

harangjait,

melyeknek hangosabb, tartósabb és mélyebb hangjuk van, és így egy 200 Ko. egy ily 260 Ko. haranggal egyenlő. — Ajánlom továbbá régi harangok vertvaskoronávali felszerelését, vertvas harangállványokat minden nagyságú óraharangokat. — 300 kgr. és azon aluli harangok mindig raktáron vannak. — Költségvetésekkel és képes árlapokkal díjmentesen és ingyen szolgálók.

„Az ezredéves orsz. kiállításon Budapesten 1896. MILLENNIUMI NAGYÉREMMELEL kitűntetve.“

2. 24—10